

УДК 342.6

В.І. Продайводаздобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти, ОНП «Право»,
Спеціальність 081 Право
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
[https:// orcid.org 0009-0006-4567-3091](https://orcid.org/0009-0006-4567-3091)**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ЗАПОБІГАННЮ ЗЛОВЖИВАННЮ ПОВНОВАЖЕННЯМИ:
ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті досліджено проблему зловживання владними повноваженнями у сфері адміністративного права України та акцентовано увагу на відсутності чіткого адміністративно-правового визначення цієї категорії. Підкреслено, що неузгодженість доктринальних підходів і законодавчої бази знижує ефективність судового контролю та створює ризики для принципів прозорості й підзвітності публічної влади. З метою пошуку шляхів удосконалення вітчизняної системи протидії зловживанням проаналізовано європейський досвід, зокрема німецьку концепцію «вчення про помилки у дискреції» та теорію «оціночного простору», а також французьку практику застосування принципу «використання повноважень не за призначенням» як самостійної підстави для скасування адміністративного акта. Німецька модель забезпечує систематизацію форм зловживань і встановлює стандартизовані критерії перевірки дискреційних рішень, що дисциплінує адміністрацію та забезпечує передбачуваність судової практики. Французький підхід, своєю чергою, запроваджує чіткий стандарт доказування факту використання повноважень не за призначенням, покладаючи обов'язок його доведення на позивача. На основі узагальнення зарубіжного досвіду сформульовано пропозиції щодо вдосконалення Кодексу адміністративного судочинства України: уточнення норм про використання повноважень відповідно до їхньої мети, розподіл тягара доказування залежно від характеру спору, а також доцільність закріплення «зловживання повноваженнями» як окремої підстави для скасування адміністративного акта. Запропоновані висновки узагальнюють основні тенденції розвитку адміністративного права європейських держав і можуть бути використані для вдосконалення національного законодавства України. Реалізація таких змін сприятиме зміцненню принципу законності, формуванню єдиної судової практики та наближенню українського адміністративного судочинства до європейських стандартів належного врядування.

Ключові слова. Адміністративне право, зловживання повноваженнями, дискреція, судовий контроль, європейський досвід.

Постановка проблеми. У сьогоденні питання ефективності функціонування системи публічної влади та забезпечення верховенства права набувають особливого значення. Досить давно в Конституції України закріплено європейська інтеграція, що супроводжується орієнтиром на приведення національного законодавства у відповідності до стандартів Європейського Союзу. Отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС зумовило необхідність масштабного оновлення адміністративно-правових інститутів, у тому числі в частині запобігання зловживанням владними повноваженнями, які підривають довіру суспільства до органів виконавчої влади та створюють ризики для належного врядування. Вимоги Європейського Союзу у сфері державного управління прямо передбачають дотримання принципів прозорості, підзвітності та належного адміністрування, які неможливо реалізувати без дієвих запобіжників від зловживань владними повноваженнями. Таким чином, проблема набуває не лише внутрішньодержавного, але й міжнародного значення.

Протягом останніх років, навіть в умовах воєнного стану, Україна рухається у напрямку протидії корупції, оновлюючи законодавство, розвиваючи систему електронного урядування, відкриваючи реєстри тощо. Разом із тим, попри суттєві досягнення у сфері антикорупційної політики, у законодавстві України так і не було сформовано чіткого адміністративно-правового визначення категорії зловживання повноваженнями.

У чинному законодавстві вищезазначене поняття здебільшого застосовується у кримінально-правовому аспекті, де зловживання владою чи службовим становищем розглядається як умисне діяння, спрямоване на отримання неправомірної вигоди або завдання істотної шкоди. У сфері ж адміністративного права воно відсутнє як самостійна категорія. Лише в окремих нормативно-правових актах зустрічаються згадки, які носять фрагментарний характер. Це створює очевидну диспропорцію: кримінально-правова реакція передбачена, тоді як адміністративно-правові інструменти превентивного характеру залишаються нерозвиненими.

У результаті виникає ситуація, коли громадянин фактично змушений звертатися до суду навіть у випадках дрібних чи очевидних зловживань з боку органів влади, що перевантажує судову систему та знижує ефективність захисту прав і свобод. Дослідження досвіду зарубіжних держав може продемонструвати, що протидія зловживанню адміністративними повноваженнями повинна здійснюватися комплексно – як через доктринальне осмислення, так і через інститутційні механізми.

Тому використання позитивного досвіду зарубіжних держав та його адаптація в українське законодавство сприятиме формуванню цілісного адміністративно-правового підходу до категорії «зловживання повноваженнями». Це дозволить враховувати сучасні виклики та підвищувати ефективність функціонування публічної влади.

Метою статті є дослідження особливостей запобігання та протидії проявам зловживання адміністративними повноваженнями посадових осіб в країнах Європейського Союзу та визначення можливостей впровадження їх позитивного досвіду в національне законодавство України. У межах дослідження увагу зосереджено на доктринальних підходах, інституційних механізмах та судовій практиці, що формують європейські стандарти належного врядування.

Аналіз наукових джерел. У сучасній доктрині адміністративного права України проблема зловживання владними повноваженнями залишається мало-дослідженою. Найчастіше вона розглядається у процесуальному вимірі, зокрема у контексті дотримання гарантій рівності сторін, права на справедливий розгляд справи та принципу добросовісності. У працях окремих авторів Білих І. В., Волік, В. В., Пухтецька А. А. [1, с. 81] зустрічаються спроби аналізу цього явища, однак вони здебільшого зводяться до процедурних аспектів і не формують цілісної концептуальної бази.

Недостатня увага до вищезазначеної проблеми призводить до відсутності уніфікованого визначення поняття зловживання владними повноваженнями в українському праві. У наявних дослідженнях переважає підхід, який розглядає такі дії крізь призму кримінально-правової відповідальності, тоді як адміністративно-правові аспекти залишаються фрагментарно висвітленими. Це обмежує можливості вироблення чітких критеріїв, які дозволяли б відмежувати правомірне здійснення компетенції від випадків її використання з протиправною метою.

Така ситуація зумовлює потребу у глибшому теоретичному осмисленні категорії зловживання владними повноваженнями саме в адміністративно-правовій площині. Розробка відповідних підходів сприяла б формуванню єдиної наукової позиції, закріпленню дефініцій на законодавчому рівні та створенню більш ефективних механізмів судового контролю за діями органів публічної влади.

Виклад основного матеріалу. Фундаментальні принципи адміністративного права визначають межі діяльності органів публічної влади запобігаючи порушення прав людини. Незалежно від національних відмінностей, у більшості правових систем побудовані спільні засади: верховенство права, пропорційність, добросовісність, правова визначеність та належне врядування. Основа ціль – забезпечення балансу між інтересами держави та правами, свободами людини.

Історично принцип верховенства права формувався як інструмент забезпечення ефективної та стабільної діяльності органів влади, спрямований на захист прав людини, розвиток демократії, боротьбу з корупцією та становлення громадянського суспільства. Зокрема, ці положення знаходять своє відображення у Плані дій «Україна – ЄС». Водночас зазначений документ

не містив прямої згадки щодо протидії зловживанню владними повноваженнями [2]. Це підкреслює складність категорії, яка вимагає комплексного наукового осмислення.

За своїм характером принцип верховенства права є багатовимірним. У доповіді Венеціанської комісії «Про Верховенство права» підкреслила, що класичний формалістичний підхід, характерний для колишніх соціалістичних держав, зводився до ототожнення права із законом та вимоги його суворого виконання. Такий підхід фактично відповідав моделі *rule by law* – *верховенства права*, яка не забезпечує обмеження державної влади і не відображає сутності верховенства права у сучасному розумінні [3].

Сучасне європейське розуміння верховенства права принципово відрізняється від формалістичної концепції. Воно ґрунтується на тому, що закони самі по собі мають відповідати критеріям справедливості, добросовісності та захисту прав людини. Завдяки цьому стає можливим відмежування право мірного використання повноважень від свавільного, а також кваліфікація як зловживань тих випадків, коли органи публічної влади завуальовують неправомірні дії формальним посиленням на закон.

Важливим елементом протидії зловживанням є принцип пропорційності. Його сутність полягає у тому, що адміністративні заходи не можуть виходити за межі необхідного для досягнення законної мети. А. А. Пухтецька визначає його як вимогу щодо застосування органами влади лише таких засобів, які відповідають поставленим цілям та не виходять за межі необхідного для досягнення відповідного результату [1, с. 81]. У цьому аспекті принцип пропорційності слугує критерієм для встановлення меж між правомірним використанням компетенції та її зловживанням. Перевищення необхідних заходів у процесі реалізації владних повноважень фактично означає відхилення від законної мети, що може кваліфікуватися як використання дискреції не за призначенням і, відповідно, як зловживання.

Принцип добросовісності посідає особливе місце серед фундаментальних засад адміністративного права, оскільки безпосередньо спрямований на запобігання зловживанню владними повноваженнями. Його зміст чітко відображений у *Європейському кодексі поведінки для всіх осіб, які залучені до місцевого та регіонального врядування*, де наголошується на обов'язку діяти чесно, прозоро, відповідально та виключно в інтересах громади [4]. Недотримання цих вимог створює підґрунтя для ситуацій, коли органи публічної адміністрації формально залишаються у межах закону, проте фактично використовують надану компетенцію не за призначенням.

Принципи правової визначеності та належного врядування також відіграють істотну роль у запобіганні зловживанню владними повноваженнями. Вони забезпечують стабільність правового регулювання, передбачува-

ність адміністративних процедур і гарантують справедливий та неупереджений розгляд справ громадян. Усі зазначені принципи не функціонують ізольовано, а утворюють цілісну систему, покликану встановлювати межі діяльності органів влади та формувати орієнтири належного врядування.

Доцільним є аналіз зарубіжного досвіду, який демонструє різні підходи до закріплення та реалізації зазначених принципів. Дослідження практики Німеччини та Франції дозволяє виявити механізми, що застосовуються у цих країнах для протидії зловживанню адміністративними повноваженнями, та визначити можливості їх використання у сучасних умовах.

Показовим є приклад Німеччини, правова система якої вважається однією з найбільш розвинених у континентальній Європі та справила значний вплив на формування європейської адміністративно-правової доктрини. У її основі лежить концепція *Rechtsstaat* «правової держави», яка, на відміну від правовладдя, що виникло в судовій практиці, походить із писаних конституцій та приділяє головну увагу природі держави. Головним теоретиком цієї ідеї був Роберт фон Моль, який у 1831 р. який визначав *Rechtsstaat* як заперечення абсолютистської моделі, характерної наданням виконавчій владі необмежених повноважень. Захист від такого абсолютизму, за його підходом, мав забезпечуватись передусім законодавчою владою, а не лише судами [5]. Ця концепція заклала підґрунтя для формування сучасних німецьких механізмів контролю за адміністративними повноваженнями, адже з самого початку в ній закладалася ідея обмеження виконавчої влади правом і створення інструментів для запобігання їх неналежному використанню.

Правове підґрунтя протидії зловживанню закріплено у Законі «Про адміністративну процедуру»[6] та Законі «Про адміністративні суди [7]. Так, стаття 39 Закону «Про адміністративну процедуру» встановлює обов'язок мотивувати адміністративні акти, наводячи «суттєві фактичні та правові підстави», що дозволяє виявити можливе використання нерелевантних міркувань. Стаття 28 цього ж закону закріплює право особи бути вислуханою перед ухваленням акта та це закріплено більше як обов'язок для органу публічної влади, що є безумовною гарантією прав людини. Особливого значення набуває норма 40, яка прямо визначає: «якщо закон надає адміністративному органу дискрецію, вона має використовуватись у межах закону і відповідно до мети її надання» [6]. На нашу думку така норма є базовим текстуальним вираженням протидії зловживанню владними повноваженнями.

Судовий контроль за використанням дискреційних повноважень у Німеччині реалізується на підставі статті 114 Закону «Про адміністративні суди», де закріплено тією мірою, якою адміністративний орган уповноважений діяти на власний розсуд, суд також повинен перевірити, чи є адміністративний акт або відмова у виконанні чи бездіяльність у виконанні адміністративного

акта незаконною через перевищення встановлених законом меж дискреційних повноважень або здійснення дискреційних повноважень у спосіб, що не відповідає меті уповноваження [7]. Ця доктрина має назву *Ermessensfehlerlehre* – «вчення про помилки у дискреції» [8].

Класично виокремлюють три основні порушення: невикористання дискреції, перевищення дискреції та неналежне використання дискреції, коли рішення ґрунтується на недоречних або неправомірних міркуваннях чи ухвалюється всупереч законній меті [9]. Остання категорія найбільш наближена до змісту поняття «зловживання повноваженнями» у нашій темі, оскільки відображає використання компетенції не за призначенням.

Застосування цих категорій не обмежується доктриною – вони реально використовуються судами як робочий інструмент контролю. Як зазначає Крістіан Льюзер, саме завдяки виробленню відносно стабільної класифікації помилок у дискреції суди отримали змогу не лише визнавати адміністративний акт протиправним, а й конкретизувати, у чому саме полягає помилка: у невикористанні дискреції, її перевищенні чи неналежному застосуванні. Така практика має важливе значення для дисциплінування адміністрації, оскільки створює передбачуваність правозастосування та формує стандартизовані підходи до оцінки правомірності дискреційних рішень [10]. Фактично це означає і своєрідну класифікацію форм зловживання повноваженнями, яка дозволяє відмежувати законне використання компетенції від її викривленого застосування.

Окрему увагу в німецькому адміністративному праві приділено концепції оціночного простору, яка відмежовується від класичної дискреції. Якщо у випадку дискреційних повноважень суд застосовує вчення про помилки у дискреції та здійснює повний контроль за тим, чи використано компетенцію належним чином, то у сферах, що передбачають спеціальну адміністративну оцінку – зокрема під час проведення іспитів, ухвалення експертних висновків чи здійснення прогнозів, – перевірка суду обмежується лише виявленням очевидних порушень. Йдеться насамперед про недотримання принципу рівності, пропорційності чи наявності явних фактичних помилок [10]. Такий підхід відображає усвідомлене прагнення зберегти баланс між стабільністю адміністративних рішень і необхідними гарантіями прав особи, водночас запобігаючи підміні адміністративного розсуду судовим контролем.

В українському правопорядку подібне розмежування відсутнє. Суди нерідко обмежуються констатацією протиправності та зобов'язанням органу повторно розглянути справу «з урахуванням висновків суду», посиляючись на дискреційні повноваження адміністрації. В інших випадках, навпаки, вони фактично підміняють собою орган публічної влади, ухвалюючи рішення замість нього. Відсутність доктринальної та законодавчої чіткості щодо меж судового контролю призводить до непослідовності практики й знижує рівень правової визначеності.

Наступним слід розглянути досвід Франції, де площинна зловживання формулювалася поступово. Базис взято з Декларації прав людини і громадянина 1789 року, де передбачалося: «свобода полягає у владі робити все, що не є шкідливим для інших; таким чином, здійснення природних прав кожної людини має лише такі межі, які забезпечують іншим членам суспільства користування такими самими правами; такі межі можуть бути визначені лише законом» [11]. Подальший розвиток цієї ідеї знайшов своє відображення у Конституції Франції 1793 року, стаття 6 якої визначала: «Свобода – це влада, що належить людині, робити все, що не шкодить правам інших: вона має природу як свій принцип; справедливість як своє правило; закон як свій захист; її моральна межа полягає в цій максимі: Не роби іншому того, чого не хочеш, щоб чинили тобі» [12]. У такий спосіб уже на рівні фундаментальних актів французького права було закріплено, що здійснення прав і повноважень не є абсолютним, а повинно узгоджуватися з інтересами інших осіб та загальним принципом справедливості.

Згодом цей підхід поступово трансформувався у сфері адміністративного права, отримавши практичне наповнення у доктрині «використання владних повноважень не за призначенням» – *détournement de pouvoir*. У справі Роже Бюїль та інші проти Комісії Європейських співтовариств, справа № 817/79, 28.01.1981, група службовців оскаржила нові правила розрахунку винагород, посилаючись на те, що ухвалені регламенти зменшили їхні доходи та суперечать принципу легітимних очікувань. Одним із ключових доводів було посилення саме на «використання владних повноважень не за призначенням».

Суд чітко визначив зміст цієї категорії: «вона має точний характер і означає використання адміністративних повноважень з іншою метою, ніж та, для якої вони були надані». У даній справі використання владних повноважень не за призначенням не було встановлено, оскільки Рада і Комісія діяли в межах законної мети – актуалізації валютних курсів. Водночас Суд підтвердив, що перевірка цільового призначення компетенції є обов'язковою частиною судового контролю, навіть якщо формально норма застосована правильно [13].

Це рішення стало важливим орієнтиром для французької адміністративної юриспруденції: воно показало, що адміністративний акт може бути скасований не лише через порушення процедури чи перевищення повноважень, а й тоді, коли орган переслідував іншу мету.

Подальша практика деталізувала критерії встановлення використання владних повноважень не за призначенням. У справі Скліас проти Суду Європейських співтовариств, справа № T-27/89, 27.03.1990, позивач стверджував, що конкурс на заміщення посад був організований не для добору кандидатів, а з метою легалізувати перебування тимчасових агентів, які вже працювали в установі. Суд визнав цей аргумент неприйнятним, підкресливши,

що саме позивач має довести «достатньо переконливо», що орган влади діяв з іншою метою, ніж визначена законом.

У мотивувальній частині Суд сформулював принцип, який став класичним для французького адміністративного права: «зловживання владними повноваженнями вважається доведеним лише тоді, коли достатньо переконливо встановлено, що при ухваленні оскаржуваного акта орган влади переслідував іншу мету, ніж та, для якої ці повноваження були надані» [14]. Така вимога забезпечує баланс: з одного боку, вона дає змогу скасовувати акти, прийняті із прихованою чи неправомірною мотивацією, а з іншого – запобігає довільному розширенню цієї підстави оскарження.

Важливо підкреслити, що у французькому адміністративному праві використання владних повноважень не за призначенням має не лише доктринальне значення, а й визнається самостійною підставою для скасування адміністративного акта в межах процедури оскарження через перевищення влади. Це було підтверджено у справі Дама Ламотт, Рада Держави, 17 лютого 1950 р., де зазначалося, що такий вид оскарження є можливим навіть за відсутності прямої законодавчої норми, оскільки його мета полягає у забезпеченні дотримання принципу законності [15].

Французький досвід показує, що використання повноважень не за призначенням розглядається як самостійна підстава для скасування адміністративного акта, із чітким стандартом доказування, покладеним на позивача. Такий підхід дозволяє не лише контролювати процедуру чи межі компетенції, а й реальну мету дій органу влади. Для України запровадження подібної підстави могло б істотно посилити судовий контроль та створити ефективний механізм протидії прихованим формам зловживання владними повноваженнями.

Водночас, аналіз українського законодавства свідчить, що комплексного правового механізму для запобігання зловживанням владними повноваженнями наразі не сформовано. Можливість реагування на такі дії передбачена переважно у судовому порядку й стосується, як правило, порушення процесуальних прав учасників справи. Так, Закон України «Про запобігання корупції» містить вживання терміну «зловживання» в контексті заборони такого явища, проте що це саме таке і які його форми вказаний закон не містить [16]. Закон України «Про правотворчу діяльність» наголошує на необхідності недопущення зловживань під час реалізації повноважень органами влади [17], проте також не визначає їх ознак або меж. Певні аспекти запобігання зловживанням знайшли відображення у законах «Про державну службу», яка передбачають дисциплінарну відповідальність за перевищення чи неналежне виконання службових обов'язків. Однак навіть у цих нормативних актах відсутнє чітке визначення поняття зловживання повноваженнями або критеріїв, за якими можна відмежувати правомірне використання компетенції від її використання всупереч мети [18].

Отже, поняття зловживання повноваженнями в українському законодавстві має лише фрагментарне закріплення, що зумовлює різнотлумачення та ускладнює його практичне застосування. Це створює прогалину між нормами, які регулюють відповідальність за наслідки зловживання, і нормами, що мають запобігати його виникненню. З огляду на те, що саме Кодекс адміністративного судочинства України є центральним процесуальним актом, який визначає порядок судового контролю за діями та рішеннями суб'єктів владних повноважень, доцільним є внесення змін саме до нього. Саме цей кодекс покликаний забезпечувати ефективну реалізацію принципу законності, а також виступає основним інструментом відновлення порушених прав особи у публічно-правових відносинах. Внесення уточнень до його положень дозволить не лише конкретизувати межі належного використання владних повноважень, але й створити єдиний підхід до оцінки дій адміністрації судами.

Проведений аналіз стає підґрунтям до пропозиції внести зміни до частини другої статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України, виклавши пункт 2 в такій редакції: «2) з використанням повноваження у межах і виключно з тією метою, для якої воно надано, без ухилення від його застосування у випадках обов'язковості та без перевищення встановлених законом меж». Доповнення вказаної статті розширеним змістом запропонованої редакції сприятиме формуванню єдиної судової практики у спосіб оцінки судом дискреційних рішень, мінімізує ризики їх використання всупереч законній меті та підвищить рівень підзвітності органів публічної влади. Це, у свою чергу, дозволить зменшити кількість випадків зловживання повноваженнями, посилити захист прав особи та наблизити українське адміністративне судочинство до європейських стандартів верховенства права.

Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що ефективність контролю за зловживанням владними повноваженнями досягається не лише через закріплення *détournement de pouvoir* як самостійної підстави для скасування адміністративного акта, а й завдяки чіткому розподілу тягаря доказування.

В Україні наразі відповідно до ст. 77 Кодексу адміністративного судочинства України обов'язок доведення правомірності своїх рішень, дій чи бездіяльності покладається на відповідача – суб'єкта владних повноважень. Проте доцільно передбачити виняток: у справах, де позивач стверджує про використання повноважень не за призначенням, саме на нього має покладатися обов'язок доведення цієї обставини. Внести зміни можна шляхом доповнення ст. 77 новою частиною такого змісту: «У справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень з підстави використання повноважень не за призначенням обов'язок доведення цієї обставини покладається на позивача».

Крім того, варто закріпити у Кодексі адміністративного судочинства України використання повноваження не за призначенням як окрему самостійну

підставу для скасування адміністративного акта, що забезпечить поширення судового контролю на приховані форми зловживання владою. Проте найважливішим завданням залишається вироблення на законодавчому рівні чіткого змісту поняття «зловживання повноваженнями» в адміністративно-правовій площині, адже без його конкретизації навіть найкращі процесуальні інструменти ризикують залишитися декларативними.

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що ефективність протидії зловживанню владними повноваженнями безпосередньо залежить від чіткості визначення меж дискреції та критеріїв її перевірки судами. Досвід країн Європейського Союзу, зокрема Німеччини та Франції, демонструє важливість системної класифікації форм зловживання, поєднання повного й обмеженого судового контролю, а також запровадження чіткого стандарту доказування факту використання повноважень не за призначенням. Ці елементи забезпечують єдність практики та дисциплінують органи публічної влади.

В Україні відсутнє належне доктринальне підґрунтя та нормативне визначення поняття «зловживання повноваженнями», що ускладнює судову практику. Внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України – зокрема уточнення норм про використання повноважень відповідно до їхньої мети, розподілу тягаря доказування та закріплення зловживання повноваженнями як окремої підстави для скасування адміністративного акта – сприятиме формуванню єдиних стандартів судового контролю й наближенню українського адміністративного судочинства до європейських принципів належного врядування.

Література

1. Пухтецька А. А. "Поняття та принципи європейського адміністративного права." Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки 129 (2012): 78-81.
2. План дій «Україна – Європейський Союз». Європейська політика сусідства [Електронний ресурс]: схвалено Кабінетом Міністрів України 12. 02. 2005. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_693/page (дата звернення 21.09.2025).
3. Report of European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) on the Rule of Law (2011). URL: <https://surl.li/onejay> (дата звернення 21.09.2025).
4. Європейський кодекс поведінки осіб, які залучені до місцевого та регіонального врядування у редакції 2019 року. URL: <https://surl.li/kczrex> (дата звернення 21.09.2025).
5. Доповідь Європейської комісії «За демократію через право». Право України №11. 2019. URL: <https://surl.li/tuearb> (дата звернення 21.09.2025).
6. Verwaltungsverfahrensgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. Januar 2003 (BGBl. I S. 102), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 15. Juli 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 236). URL: <https://surli.cc/kvwzfh> (дата звернення 21.09.2025).
7. Verwaltungsgerichtsordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. März 1991 (BGBl. I S. 686), die zuletzt durch Artikel 5 des Gesetzes vom 24. Oktober 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 328). URL: <https://surl.li/zpgzmn> (дата звернення 21.09.2025).
8. BVerwG DVBl. 1983, 997 (1000), Urt. v. 29.4.1983, Az. 1 C 5.83.
9. BVerwGE 105, 55 (57), Urt. v. 16.6.1997, Az. 3 C 22.96 = NJW 1998, 2233 (2234); BVerwGE 72, 1 (6), Urt. v. 5.7.1985, Az. 8 C 22.83 = NJW 1986, 738 (739 f.).
10. C. Löser Ermessensfehlerlehre, Verwaltungsrecht, 2014. URL: <https://surli.cc/mkezgv> (дата звернення 21.09.2025).
11. Бержель

Жан-Луи. Общая теория права / Ж.Л. Бержель / Под общ. ред. В.И. Даниленко ; Пер. с фр. – М.: Издательский дом NOTABENE, 2000. –576 с. **12.** Конституция Франции 1793 года [Електроний ресурс] / Конституция Франции 1793 года. URL: <https://surl.li/latyhb> (дата звернення 21.09.2025). **13.** Arrêt du 4 février 1982, Buyl e.a. / Commission (817/79, Rec._p._00245) (cf. al. 28). URL: <https://surl.li/kwnhso> (дата звернення 24.09.2025). **14.** Conseil d'État (Assemblée), 17 février 1950, *Ministre de l'Agriculture c. Dame Lamotte*, n° 86949, Recueil Lebon, p. 110. URL: <https://surl.li/egnutx> (дата звернення 21.09.2025). **15.** Arrêt du 22 juin 1990, Sklias / Cour de justice (T-27/89, Rec._p._II-269) (cf. al. 31). URL: <https://surl.li/mxasew> (дата звернення 24.09.2025). **16.** Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 24.09.2025). **17.** Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023 №3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення 24.09.2025). **18.** Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 №889-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення 24.09.2025).

ADMINISTRATIVE-LEGAL AMBUSH OF THE FORGOTTEN EVIL REINVENTED: ADVANCE OF THE COUNTRY OF THE EUROPEAN UNION AND PROSPECTS FOR UKRAINE

V. Prodaivoda

Abstract. The article examines the issue of abuse of administrative powers in the field of administrative law of Ukraine and emphasizes the absence of a clear administrative and legal definition of this category. It is highlighted that the inconsistency between doctrinal approaches and the legislative framework reduces the effectiveness of judicial control and creates risks for the principles of transparency and accountability of public authorities. In order to identify ways to improve the national system for preventing abuses of power, the study analyzes European experience, in particular the German concept of the “theory of discretion errors” and the “assessment margin” doctrine, as well as the French practice of applying the principle of “misuse of powers” as an independent ground for the annulment of an administrative act.

The German model provides a systematic classification of forms of abuse and establishes standardized criteria for reviewing discretionary decisions, which disciplines the administration and ensures the predictability of judicial practice. The French approach, in turn, introduces a clear standard of proof regarding the misuse of powers, placing the burden of proof on the claimant. Based on the generalization of foreign experience, the article formulates proposals for improving the Code of Administrative Procedure of Ukraine: clarifying provisions on the use of powers in accordance with their purpose, redistributing the burden of proof depending on the nature of the dispute, and establishing “abuse of power” as a separate ground for the annulment of an administrative act. The proposed conclusions summarize the key trends in the development of administrative law in European states and can be used to enhance the national legislation of Ukraine. The implementation of these changes will contribute to strengthening the rule of law, forming consistent judicial practice, and bringing Ukrainian administrative justice closer to European standards of good governance.

Keywords: administrative law, abuse of power, discretion, judicial control, European experience.